

Innst. O. nr. 2

(1999-2000)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om teknisk fagskole

Ot.prp. nr. 82 (1998-1999)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Departementet legger fram forslag til en egen lov om teknisk fagskole. Teknisk fagskole er i dag ikke et lovfestet opplæringstilbud, men det inngår likevel i fylkeskommunenes samlede tilbud om videregående opplæring og omfattes av departementets omfangsfor-skrift. Bakgrunnen for lovforslaget er at Stortinget 15. juni 1998 vedtok å be «Regjeringen fremlegge forslag til midlertidig lov om teknisk fagskole med sikte på å bevare kontinuitet og kvalitet i den praktisk/tekniske mellomutdanning i påvente av en avklaring av dette skoleslags status og økonomiske grunnlag».

Et offentlig utvalg utreder behovet for og skal foreslå eventuell lovtilknytning for ulike typer opplæringstilbud som i dag verken kan defineres som videregående opplæring eller høyere utdanning. Departementet vil foreslå å endre eller oppheve den nye loven når utvalget har avgitt innstilling 1. mars 2000. Det vil i tilfelle bli foreslått en varig lov plassering av teknisk fagskole.

Departementet vurderer det slik at behovet for teknisk utdanning i mellomskiktet er økende som følge av Reform 94. Det er en viktig konkurransefaktor for bedriftene å drive systematisk kompetanseoppbygging av bl.a. ledende driftspersonell og mellomledere i ulike bransjer innenfor håndverk, industri og byggevirksomhet. Det er også stort behov for opplæring i ledelse og yrkespedagogikk for mellomledere og for videreutdanning av teknikere som skal kommunisere med ulike yrkesgrupper, også over landegrensene.

Departementet har i utkastet til ny lov tatt inn bestemmelsene i lov om videregående opplæring så langt de passer. Målgruppen for teknisk fagskole er angitt i formålsparagrafen og omfatter ikke bare mellomledere, men også ledere, f.eks. kaptein og maskinsjef. Det lovfestet også at teknisk fagskole skal være et etter- og videreutdanningstilbud som skal gi fagar-

beidere og voksne mulighet til faglig fordypning, kompetanse for videre utdanning og lederopplæring.

Lovutkastet angir fylkeskommunens plikt til å planlegge og gi tilbud om teknisk fagskole. Departementet kan fastsette omfanget av tilbudet. Lovhjemmelen til å gi forskrifter om inntak åpner bl.a. for regler om realkompetanse og om at søkere fra hele landet kan tas opp.

De tekniske fagskolene finansieres i dag av fylkeskommunen innenfor rammene av omfangsfor-skriften for videregående opplæring. I påvente av en endelig avklaring av skoleslagets status og økonomiske grunnlag, foreslår departementet at dagens finansierungsordning videreføres. Det skal være et skoleutvalg ved hver skole med representanter for de ansatte og fylkeskommunen, samt to studenter valgt av studentrådet. Lovutkastet sikrer at representanter for studentrådet deltar i styret, selv om fylkeskommunen oppnevner et annet styre.

Departementet foreslår at loven straks trer i kraft.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at teknisk fagskole er et viktig utdanningstilbud til personer med kortere og lengre yrkeserfaring. Fagskolen gir en praktisk/teoretisk utdanning som blant annet kvalifiserer til arbeidslederstillinger. Behovet for arbeidstakere med yrkeserfaring og med teknisk fagskole ser ut til å være betydelig og økende. Komiteen vil også vise til at teknisk fagskole er et viktig utdanningstilbud for fagarbeidere som ønsker videre utdanning.

Komiteen viser til at studenttallet ved teknisk fagskole har gått jevnt ned de senere år. Inneværende skoleår var det ca. 1 950 søkere. Teoretisk vil dette kunne gi ca. 3 900 studenter studieåret 1999-2000. Totalt antall studenter i 1997 var 4 180 og i 1998 var det 4 358.

Studieåret 1999-2000 ble det opprettet nye tilbud som isolert sett burde ha ført til flere studenter. Nedgangen skoleåret 1999-2000 er derfor større enn de nominelle tallene gir uttrykk for.

Denne utviklingen skyldes flere forhold. Manglende vilje og trange økonomiske rammer i fylkeskommunene har ført til nedprioritering av skoleslaget. Skoler har på grunn av ressursmangel blitt tvunget til å legge ned tilbud med få søkere. Ved årets opptak ble opptakskravene endret slik at søkere som tidligere var kvalifisert for opptak, ikke oppfyller kravene. Blant annet har kravet om realkompetanse i allmennfag tilsvarende VKI-nivå stoppet en del søkere. Dette er noen steder blitt oppfattet slik at realkompetansen kun kan tilegnes gjennom spesielle forkurs.

Komiteen antar også at utviklingen på arbeidsmarkedet med færre ledige (utover på 90-tallet) har påvirket søker tallene til skoleslaget. Utviklingen over tid viser at søkningen har vært større i perioder med lavkonjunktur. Perioder med lav etterspørsel etter arbeidskraft ser ut til å motivere for videre- og etterutdanning. Komiteen mener dette er naturlig og trolig også økonomisk fornuftig. Det som imidlertid blir galt er om skoleslaget blir nedbygd og nedprioritert i høykonjunkturperioder.

Komiteen mener at teknisk fagskole representerer et viktig utdanningsområde i grenselandet mellom universitetene/høyskolene og videregående opplæring. Skolene representerer tilbud om videreutdanning for fagarbeidere og voksne. Det er også grunn til å legge vekt på det nære samarbeid som har vært mellom bransjer og skoleslaget. Teknisk fagskole har derfor en tradisjon som skulle gjøre dem spesielt egnet til å påta seg en viktig rolle i kompetansereformen.

Komiteen ser det på denne bakgrunn som svært viktig at teknisk fagskole gis en lovmessig forankring som sikrer at utdanningstilbudet opprettholdes og videreutvikles - og at kvalitet og kontinuitet sikres. Dette kan best gjøres gjennom at de tekniske fagskolene opprettholdes som et selvstendig skoleslag.

Etter komiteens syn må dette også legges til grunn for forståelsen av den stilling studentene i teknisk fagskole skal ha. Komiteen har erfart at enkelte av disse studentene har støtt på problemer i forhold til regelverk og praksis når det gjelder rett til lån/studiestøtte fra Statens lånekasse for utdanning. Dette bør etter komiteens oppfatning avklares gjennom arbeid med ny lov og den pågående utredning av studiefinansieringen.

Komiteen viser til at studenter ved de tekniske fagskolene som har tatt videregående opplæring over lengre tid enn normen, kan komme i en uheldig økonomisk situasjon i forhold til Statens lånekasse for utdanning og fremmer følgende utkast til vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen om snarest råd å sørge for at studentene ved teknisk fagskole får studiefi-

nansiering uavhengig av antall år i videregående opplæring.»

Komiteen merker seg at det foreliggende forslaget til lov pålegger fylkeskommunene å planlegge og fastsette tilbudet om plasser. I påvente av en mer omfattende utredning om skoleslagets plassering fastslår komiteen at ansvaret fortsatt ligger hos fylkeskommunen.

Komiteen viser til Stortingets behandling av Kompetansereformen. Stadig flere voksne vil søke etter- og videreutdanning for å kunne takle omstillinger i arbeidslivet og/eller som følge av overgang til annet yrke. Komiteen mener at de tekniske fagskolene er godt egnet for å gi voksne en slik opplæring. Dette betyr at skolene må kunne gi opplæring på ulikt nivå, for eksempel rene oppjusteringskurs eller utdanning som kan inngå i et senere høyere utdanningsløp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at det forutsettes at teknisk fagskole fortsatt skal finansieres innenfor rammeoverføringer til kommunesektoren. Det understrekes at finansieringen vil bli vurdert i forbindelse med eventuelle endringer i finansieringen av videregående opplæring for voksne. Det er i den forbindelse grunn til å minne om at det i St.prp. nr. 1 (1999-2000) er foreslått bevilgninger til ulike opplæringstiltak for voksne. Disse medlemmer mener teknisk fagskole skal ha viktige oppgaver med å utvikle og å tilby utdanningstiltak for voksne.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener derfor at teknisk fagskole må vurderes sammen med andre utdanningsinstitusjoner når det gjelder fordeling av midler knyttet til kompetansereformen. Dette er med på å signalisere til fylkeskommunene at det å ta vare på og utvikle teknisk fagskole har prioritet. Det er dessuten med på å synliggjøre at teknisk fagskole skal ha en sentral rolle i realiseringen av kompetansereformen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det foreliggende lovforslag bare er et skritt på veien frem mot en avklaring av hvilken plass de tekniske fagskoler skal ha i utdannelsessystemet. For eksempel er Regjeringens forslag til § 2 i hovedsak en videreføring av dagens system, som har vist seg lite tjenlig når det gjelder å sikre kontinuitet og kvalitet i skoleslaget. Disse medlemmer er innforstått med at en endelig avklaring først kan skje etter at Berg-utvalget har avsluttet sitt arbeid, men vil allerede nå slå fast at det haster med å få en avklaring av den fremtidige finansieringsform. Dagens usikre situasjon, hvor man fra år til år er avhengig av fylkeskommunale prioriteringer, skaper problemer og usikkerhet for alle involverte

parter. Samtidig er det viktig å sikre at inntakssystemet legges opp slik at søkere kan tas opp ved teknisk fagskole, uavhengig av hjemfylke. Begge disse hensyn tilsier etter disse medlemmers oppfatning at det vil være naturlig å finne frem til en form hvor staten får det økonomiske ansvar for dette skoleslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at departementet foreslår en midlertidig lov i påvente av det utvalgsarbeid som skal være sluttført innen 1. mars 2000. Disse medlemmer vil forutsette at det blir fremmet et forslag til permanent lov for teknisk fagskole så snart som mulig etter dette tidspunkt. Denne lov mener disse medlemmer må være mer utfyllende og klargjørende blant annet i forhold til finansiering av skolen. Loven må også være mer konkret og bindende i forhold til plikter og rettigheter enn det foreliggende forslag.

Nærmere om § 1

Komiteen gir paragrafen sin tilslutning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, merker seg at det i forslaget til § 1 om teknisk fagskole som etter- og videreutdanningstilbud brukes betegnelsen «fagarbeider og voksne». Flere fag er etter hvert lagt inn under Opplæringsloven som egne lærefag. Dette er fag som ikke har samme tradisjon med bruk av betegnelsen fagarbeider. Flertallet mener at også for de nye lærefagene vil det være aktuelt å etablere utdanningstilbud på nivået teknisk fagskole. Flertallet mener derfor at fagarbeider skal omfatte alle arbeidstakere som har godkjent fagbrev.

Komiteens medlemmer fra Høyre vurderer det slik at ordene «fagarbeider og voksne» er overflødige, kan skape uklarhet og virke innskrenkende.

Disse medlemmer fremmer forslag i svar med dette:

«§ 1 annet ledd skal lyde:

Teknisk fagskole skal være et etter- og videreutdanningstilbud som skal gi mulighet til faglig fordypning, kompetanse for videre utdanning og lederopplæring.»

Nærmere om § 2

Komiteen viser til at etter lovutkastet § 2 skal fylkeskommunen gi tilbud under hensyn til nasjonale målsettinger osv. Komiteen mener dette er for uforpliktende. Skal skoleslaget sikres må nasjonale mål være styrende og ikke bare at de skal tas ta hensyn til. Komiteen mener dessuten at det i lovteksten bør

understrekes at fylkeskommuner også bør samarbeide om utvikling av tilbud.

Komiteen foreslår etter dette følgende formulering av § 2:

«Fylkeskommunen skal planlegge og gi tilbud om teknisk fagskole i tråd med nasjonale mål, søkerens ønsker, arbeidslivets behov og behovet for øvrig i samfunnet for slik utdanning. Fylkeskommuner kan samarbeide om tilbud som skal dekke ett eller flere fylker.

Departementet kan fastsette i forskrift nasjonale mål for skoleslaget.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at komiteen har foretatt en skriftlig høring hos en rekke berørte instanser og organisasjoner. I flere av disse uttalelsene – blant annet fra Norske Sivilingeniørers forening, Forbundet for Ledelse og Teknikk, Skolenes Landsforbund og Landsorganisasjonen – tas det til orde for at en statlig overtakelse av de tekniske fagskolene bør finne sted/vurderes. Man antar at dette kan ha positiv innvirkning.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber Regjeringen, som en del av arbeidet med en permanent lov om teknisk fagskole, vurdere en statlig overtagelse av finansieringen av skolene.»

Dersom man skulle komme til at fylkeskommunen fortsatt skal ha ansvar for de tekniske fagskolene, må det etter disse medlemmers oppfatning hjemles mulighet for å pålegge omfanget av tilbudet. Disse medlemmer vil her vise til at erfaringene tydelig viser at finansiering innen rammen av omfangsforskriften er utilstrekkelig for å sikre fagskolene.

Disse medlemmer mener videre at de enkelte tekniske fagskoler med fordel kan omdannes til egne stiftelser, selskap og så videre, og gis en friere stilling. En fremtidig permanent lov om teknisk fagskole vil da måtte klargjøre statens plikt til å finansiere utdanning ved skolene gjennom en såkalt «stykkpris» eller «skolesjekk»-modell. Dette vil kunne gi en større konkurranse mellom skolene slik at kvaliteten heves.

Disse medlemmer vil vise til høringsuttalelse fra Næringslivets Hovedorganisasjon hvor man viser til at kostnadene for teknisk fagskole på landsbasis i dag kan anslås til 200 mill. kroner pr. år – hvilket gir en stipulert pris pr. heltidsplass på ca. kr 65 000. Næringslivets Hovedorganisasjon mener at en modell for finansieringen av fagskolene kan være å gi direkte tilskudd til skolen beregnet ut fra antall studenter.

Disse medlemmer støtter dette syn, og vil fremme følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en finansieringsmodell for teknisk fagskole basert på frie selvstendige enheter som får sine inntekter beregnet ut fra antall studenter.»

Disse medlemmer understreker imidlertid at det i beregning av «stykkpris» må brukes en fleksibel modell som tar høyde for naturlige forskjeller i kostnader mellom de forskjellige fag.

Nærmere om §§ 7, 8 og 9

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener teknisk fagskole bør ha egne ordensreglement, skoleutvalg og studentråd. Denne hovedregelen kommer fram i forslaget til §§ 7, 8 og 9. Flertallet innser imidlertid at flere tekniske fagskoler i dag er samlokalisert med videregående skoler. Av praktiske årsaker og for å unngå unødvendig byråkratisering foreslår Regjeringen at samlokaliserte videregående skoler og tekniske fagskoler kan ha felles ordensreglement, felles skoleutvalg og felles studentråd. Flertallet mener fylkeskommunen etter samtykke fra departementet kan fastsette felles ordensregler, skoleutvalg og studentråd. Flertallet mener det ikke er tilstrekkelig at fylkeskommunene selv bestemmer dette, men vil åpne for at de kan søke departementet om slik adgang. Flertallet vil understreke at slike felles organ ikke må utviske egenarten til tekniske fagskoler.

På denne bakgrunn foreslår flertallet å endre lovutkastets § 7 annet ledd, § 8 annet ledd annet punktum og § 9 tredje ledd slik at det blir nødvendig med departementets samtykke før fylkeskommunen fastsetter felles regler, utvalg eller studentråd for tekniske fagskoler samlokalisert med videregående skoler.

I påvente av endelig avklaring om skoleslagets status og økonomiske stilling har lovforslaget åpnet for at samlokaliserte videregående skoler og fagskoler skal kunne ha felles ordensreglement, felles skoleutvalg og felles elev-/studentråd. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre deler ikke dette syn. Forskjellen i alder og modenhet gjør slike arrangementer lite hensiktsmessige. Fagskolens status kan også bli ufortjent svekket dersom regelverket signaliserer en for sterk tilhørighet til et utdanningsnivå som studentene allerede har tilbakelagt.

Disse medlemmer innser at samlokalisering både på kortere og noe lengre sikt kan være et alternativ for fagskolene. Men disse medlemmer finner det unaturlig at to forskjellige skoleslag skal ha felles skoleutvalg eller felles studentråd som blant annet skal arbeide med spørsmål vedrørende læringsmiljø. Når det gjelder reglement, kan det ut fra skolens fysis-

ke utforming være grunner for at en del regler må være like. Men for øvrig mener disse medlemmer at det ikke er naturlig å bruke samme ordensregler for elev-/studentgrupper med svært forskjellig alder og erfaringsbakgrunn.

Disse medlemmer vil ut fra dette stemme imot utkastet til § 7 annet ledd, § 8 annet ledd annet punktum og § 9 tredje ledd.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen, som en del av arbeidet med en permanent lov om teknisk fagskole, vurdere en statlig overtagelse av finansieringen av skolene.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en finansieringsmodell for teknisk fagskole basert på frie selvstendige enheter som får sine inntekter beregnet ut fra antall studenter.

Forslag fra Høyre:

Forslag 3

§ 1 annet ledd skal lyde:

Teknisk fagskole skal være et etter- og videreutdanningstilbud som skal gi mulighet til faglig fordypning, kompetanse for videre utdanning og lederopplæring.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om teknisk fagskole

§ 1 Formål

Teknisk fagskole skal bidra til å dekke arbeidslivets behov for ledelsesutdanning, utdanning til avanserte tekniske oppgaver og utdanning for å fylle nasjonale og internasjonale sertifiseringskrav.

Teknisk fagskole skal være et etter- og videreutdanningstilbud som skal gi fagarbeidere og voksne mulighet til faglig fordypning, kompetanse for videre utdanning og lederopplæring.

§ 2 Plikter for fylkeskommunen

Fylkeskommunen skal planlegge og gi tilbud om teknisk fagskole i tråd med nasjonale mål, søkernes ønsker, arbeidslivets behov og behovet for øvrig i samfunnet for slik utdanning. Fylkeskommuner kan samarbeide om tilbud som skal dekke ett eller flere fylker.

Departementet kan fastsette i forskrift nasjonale mål for skoleslaget.

§ 3 Inntak

Departementet kan gi forskrift om inntak.

§ 4 Undervisningsstillinger

Den som skal tilsettes som rektor eller i undervisningsstilling i teknisk fagskole må ha relevant pedagogisk og faglig kompetanse. Departementet kan gi forskrift om krav til utdanning og praksis for den som skal tilsettes.

§ 5 Innholdet i opplæringen

Departementet gir i forskrift læreplaner som fastsetter innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres.

Studentene skal være aktivt med i opplæringen. Studentene har rett til opplæring i samsvar med læreplanene. Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen i samsvar med læreplanene.

§ 6 Vurdering

Departementet gir forskrift om vurdering av studenter og om klage på vurdering.

§ 7 Ordensreglement

Fylkeskommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den tekniske fagskolen. Reglementet skal gi regler om rettighetene og pliktene til studentene så langt de ikke er fastsatt i lov eller på annen måte. Reglementet skal inneholde regler om adferd og hvilke tiltak som skal kunne brukes mot studenter som bryter reglementet, herunder bestemmelse om bortvisning, og regler om fremgangsmåten når slike saker skal behandles.

Ved samlokalisering med videregående skole kan fylkeskommunen etter samtykke fra departementet fastsette at samme reglement skal gjelde for begge skoleslag.

§ 8 Skoleutvalg

Ved hver skole skal det være skoleutvalg med representanter for de tilsatte og fylkeskommunen og to studenter valgt av studentrådet.

Skoleutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen. Ved samlokalisering med videregående skole kan fylkeskommunen etter samtykke fra departementet fastsette at det skal være felles skoleutvalg for begge skoleslag.

Fylkeskommunen kan oppnevne skoleutvalget som styre for skolen etter § 11 i kommuneloven. Der- som fylkeskommunen oppnevner et annet styre for skolen enn skoleutvalget, bør representanter for studentrådet delta i styret.

§ 9 Studentråd

Ved hver skole skal det være et studentråd med minst ett medlem for hver tjuende student.

Studentrådet skal blant annet arbeide for læringsmiljøet, arbeidsforholdene og velferdsinteressene for studentene.

Ved samlokalisering med videregående skole kan fylkeskommunen etter samtykke fra departementet fastsette at det skal være felles studentråd for begge skoleslag.

§ 10 Tilsyn og kontroll

Departementet kan gi forskrift om rapportering om og evaluering av opplæringsvirksomheten. Departementet skal ha tilgang til skoleanleggene og til dokumentasjon.

§ 11 Ikraftttredelse

Loven trer i kraft straks.

B.

Stortinget ber Regjeringen om snarest råd å sørge for at studentene ved teknisk fagskole får studiefinansiering uavhengig av antall år i videregående opplæring.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 14. oktober 1999

Grete Knudsen
leder

Ulf Erik Knudsen
ordfører

Rune E. Kristiansen
sekretær